

Comentariul romanului Enigma Otiliei scris de George Calinescu

George Calinescu a gandit problemele romanului in sens clasicizant, intr-o epoca (cea interbelica) in care eforturile de innoire a mijloacelor si a mentalitatii erau foarte puternice. Desi nu respinge, in principiu, romanul modern, creatorul Enigmei Otiliei amendeaza unele idei ale celui mai activ teoretician al acestuia, Camil Petrescu, afirmand ca literatura nu trebuie sa fie sincrona cu dezvoltarea filozofiei si psihologiei epocii, intrucat ea nu este in legatura decat "cu sufletul uman" care este "vesnic acelasi".

Daca ar fi dupa modernisti, ar insemna ca "eroii lui Balzac sa ramana anacronici". Prin urmare, nu metoda (analitica, in cazul lui Camil Petrescu) confera originalitate operei, ci "realismul fundamental". De pe aceasta pozitie, George Calinescu adopta formula balzaciana, incercand, ca si autorul "Comediei umane", sa surprinda in miscarea cotidiana a vietii o schema universală, adica tipicitatea. O astfel de schema, care l-a obsedat pe scriitor, este ideea paternitatii, vazuta in Enigma Otiliei din unghi economico-social. Personajele sunt caractere rezumand natura sufleasca a unor mari categorii de indivizi, bine fixati intr-un cadru familial si social. Ele pun o energie in atingerea scopului demna de eroii lui Balzac (Stanica Ratiu, de pilda, e o varianta de Rastignac).

Precizia observatiei, detasarea fata de personaje, minutiozitatea descrierilor de cadru trimit, de asemenea, la balzacianism. Realismului de secol XIX i se adauga si unele elemente moderne, precum comentariul psihologic, eseul (reflectii asupra iubirii, artei, literaturii, politicii etc), ori tehnica relativizarii imaginii (Otilia e privita din mai multe unghiuri: Felix, Aglae, Pascalopol s.a). Nu lipsesc, fireste, nici elementele lirice (romanul iubirii dintre Felix si Otilia). Prezenta unor modalitati estetice atat de diferite in tesatura romanului calinescian indica o gandire integratoare. Ideea ca orice roman trebuie sa fie, in chip necesar, si analitic, e o dovada in plus.

Enigma Otiliei este un roman de familie cu actiunea coagulandu-se in jurul mostenirii averii lui Costache Giurgiuveanu. Obiectul mostenirii imparte eroii in doua tabere: una mobila, dezinteresata (Pascalopol, Otilia, Felix), alta - meschina si rapace (clanul Tulea). Intamplarile au loc aproape intr-o unitate de spatiu (casa batlanului), unde societatea se rezuma la diferite tipuri ale familiei: "orfanii" (Felix si Otilia), sora lacoma si autoritara (Aglae), progeniturile neputincioase (Titi, Aurica, Olimpia), ginerele instabil (Stanica Ratiu), prietenul (Pascalopol). In cadrul conflictului principal (mostenirea) se dezvolta un altul, de natura erotica: Felix si Pascalopol aspira la iubirea Otiliei, ambii fara succes.

Indivizii se misca intr-un cadru concret bine determinat fizic, autorul adoptand metoda clasicului Babac. Atitudinea neutra fata de personaje permite individualizarea lor caracterologica. Un procedeu tipic calinescian este prezentarea, pe o scena aglomerata, a principalilor protagonisti, prin schite de portret reluate si amplificate ulterior (vezi primul capitol, in care Felix face cunostinta

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari

<http://referatenoi.ro>

cu membrii clanului). Procedeul e detectabil si in celelalte romane (scena ceaiului de la Saferian, in Bietul Ioanide, convoiul mortuar, in Scrinul negru). Observatiei precise i se alatura, complementar, tehnici si procedee modeme, precum relativizarea imaginii, comentariul eseistic si psihologic.